

ג ל י ר נ ר ת ל ע י ר ו ן ב פ ר ש ת ה ש ב ר ע  
ע ר ו כ י ם ב י ד י נ ח מ ה ל י ב ו ב י ן  
י ו ן ל ע ם מ ו ס ד ת ו ר ה ו ה ס כ ל ה ל מ כ ו ג ר י ם ו ל נ ו ע ר  
ה ס ת ד ר ו ת נ ט י מ ז ר ח י ב א מ ר י ק ה

מ ת ד ו ר ה מ י ו ח ד ת ב ט ב י ל ה ס ת ד ר ו ת ה צ י ו נ י ת ה ע ו ל מ י ת  
ה מ ח ל ק ה ל ח נ ו ך ו ל ת ר ב ו ת ת ו ר נ י י ם ב ג ו ל ה

נשא (תשי"ג) ה"ה-ו'

א. טאלה כללית:

במדבר רבה פ' נשא ח' ב': "איט או אטה", הה"ד (תהל' קמ"ו) "ו" אוהב צדיקים" - כך אמר הקבה"ו: (מטלי ח') "אני אוהבי אהב... ולמה הקבה"ו אוהב צדיקים? טאינן נחלה ואינן מספחה. אמה מוצא הכוהנים - בית אב הם. ואלוים - בית אב הם. סנ' (תהלים קל"ה): "בית אהרון ברכו את ה', בית הלוי ברכו את ה'." אם מבקש אדם להיות כהן - אינו יכול, להיות לוי - אינו יכול. למה? טלא היה אביו לא כהן ולא לוי. אבל אם מבקש אדם להיות צדיק, אפילו לוי, יכול הוא - טאינן בית אב. לכך הוא אומר (תהלים קל"ה) "יראי ה' ברכו את ה'." "בית יראי ה'" לא נאמר, אלא "יראי ה'." אינו בית אב אלא מעצם נחמדו. ואהבו לקבה"ו, לטיכך הקבה"ו אוהבם, לכך נאמר (תהלים קמ"ו) "ה" אוהב צדיקים."  
הרבה הקבה"ו אוהב את הגרים. למה הדבר דומה? למלך שהיה לו צאן והיתה יוצאת בטדה ונכנסת בערב וכן בכל יום. פעם אחת נכנס אבי אחד עם הצאן, הלך לו אצל העוזים, היה רועה עמם. נכנסה הצאן לדיר, נכנס עמם; יצאה הצאן לרעות, יצא עמם. אמרו למלך: "הצבי הזה בלוח עם הצאן והוא רועה עמם כל יום ויום, יוצא עמם ונכנס עמם." היה המלך אוהבו, בזמן שהוא יוצא לטדה היה מפקד מרעה יפה לרצונו! לא יכה אדם אוהו! הזהרו בו! ואלו כשהוא נכנס עם הצאן, היה המלך אומר: "תנו לו ישתה!" היה אורבו הרבה אמרו לו (טרי המלך, רועי המלך): "כמה תיטיב יט לך, כמה כבשים יט לך, כמה גזיים יט לך ואין את מזהירנו. ועל הצבי הזה בכל יום ויום אתה מצוינו!" אמר להם המלך: "הצאן - רוצה ולא רוצה - כך היא דרכה לרעות בטדה כל היום ולערב לבוא ליטון בתוך הדיר. הצביים במדבר הם יטנים; אין דרכם ליכנס ליטוב בני אדם. לא נחזיק טובה לוח, שהניח כל המדבר הרחב הגדול במקום כל החיות ובא ועמך בחצר??? כך: אין אנו צריכים להתזיק טובה לגר, שהניח מספחתו ובית אביו והניח אומתו וכל אומות העולם ובא לו אצלנו???" וכן דרבה עליו סמירה, שהזהיר את ישראל, שיטמרו עצמם מהם, טלא יזיקו להם (=לגרים), וכן הוא אומר (דברים י"ט) "וזהבתם את הגר"; (טמות כ"ב כ') "וגר לא תונה."  
וכטם שחיבה תורה לגזול לחברו תשלום ממון וקרובן איל הכסורים, כן חיבה תורה לגזול את הגר תשלום ממון ויביא קרבן איל הכסורים. טכן כתיב (במדבר ה' ה'): "דבר אל בני ישראל איט או אטה כי יעשו מכל..." והפרטת הזו בגזל הגר אמורה...

1. הסבר, מניין שפרשתנו בגזול הגר אמורה, והרי טח הגר לא תוזבר בה כלל?

2. מה רצו חז"ל להבליט במסל הצבי "שהניח כל המדבר הרחב" ובא "ועמד בחצר"?

ב. ז' והתוודו את חטאתם

ראב"ע: איזה מהם טיהיה, איט או אטה.

- 1. מה קשה לראב"ע?
- 2. מה ראתה התורה להביא פעל זה בצורת התפעל ולמה לא נאמר "והודו דוגמת (מטלי כ"ח) "ומודה ועוזב ירוחם"?

אג. ז' ונתן לאטר אטם לו

טסחים ל"א א': ר' נתן אומר: מניין לנוטה בחברו מנה וחברו בחברו - מניין טמוציאין מזה ונותנים לזה? ת"ל: "ונתן לאטר אטם לו".

- 1xx הסבר את דברי ר' נתן: מי הוא "זה" הראטון ומי הוא "זה" הטני?
- 2xx הסבר כיצד למד ר' נתן דין זה מלטון הכתוב?
- 3. האם - לדעת הגמ' - פירוט המלה "אטם" בפסוקנו הוא כטרוט "ואטמה הנפט" בפסוק ו' או טונה הוראותם?
- 4xx הטוה רט"י ד"ה לאטר אטם לו: למי טנתחייב לו. האם דעת רט"י בפרוט פסוקנו היא כדעת ר' נתן?

הטאלות המסומנות א קטות והמסומנות אא קטות ביותר. ענה לפי יכלותך וחבנתך. טטובות יט לטלוח לנחמה ליבוביץ, הסתדרות הציונית העולמית, המח' לחנוך ותרבות תורניים בגולה, ירוטלים ת.ד. 92.

ג ל י ו נ ו ת ל ע י ו ן ב פ ר ש ת ה ש ב ו ע  
 ע ר ו כ י ם ב י ד י נ ח מ ה ל י ב ו ב י ן  
 י ו " ל ע " מ ו ס ד ת ו ר ה ו ה ס כ ל ה ל מ ב ו ג ר י ם ו ל נ ו ע ר  
 ה ס ת ד ר ו ת נ ט י מ ז ר ח י ב א מ ר י ק ה  
 מ ה ד ו ר ה מ י ו ח ד ת ב ש ב י ל ה ס ת ד ר ו ת ה צ י ו נ ת ה ע ו ל מ י ת  
 ה מ ח ל ק ה ל ח נ ו ן ו ר ב ו ת ת ר נ י י ם ב ג ו ל ה

14

נשא (תשס"ו)

ו כ"ב - כ ז ברכות ספנים.

א. שאלה כללית

אברבנאל: הברכה שם משותף, כי יש מה' לנבראיו והיא חשטעה והטבה כמו שנ' (בר' כ"ד) "וה' ברך את אברהם בכל" ... ויש ברכה שהיא מהנבראים אליו יח' והיא הלל ושבח כמו (דברי הימים א' "ס) "ויברך דוד את ה'" ... ויש ברכה שהיא מהנבראים קצתם לקצתם היא אינה טעם כמו ברכת ה' לנבראיו, ולא שבח והודאה כברכת הברואים לבורא, אבל הפליה ובקשה רחמים על המתברך שיספיע עליו הקבה"ו מברכתו. ולזה ג' כאן "דבראל אהרן ואל בניו בה תברכו... אמור להם..." כי אינם אלא מחפלים בלבד על ברכתם - וזהו "אמור להם" שהיה ענינם אמירה ותפלה עליהם בלבד לא דבר אחר.

1. כנגד איזו דעה מוסעת בהבנת הברכה אומר אברבנאל את דבריו?
2. מה הפסוק בפרשתנו הנותן חזק לדבריו אלה?
3. הידועים לך פרטי דינים במצוה זו אשר מגמחם כנראה לחזק רעיון זה?

ב. כ"ד יברכך ה' וישמרך

רש"י ד"ה יברכך: שיחברכו נכסיך.  
 " וישמרך: שלא יבואו עליך מודדים ליטול ממנו, שהנותן מתנה לעבדו אינו יכול לטמרו מכל אדם וכיון שבאים לסטים עליו ונוטלין אותה ממנו, מה הנאה יש לו במתנה זו, אבל הקבה"ו הוא הנותן, הוא השומר...  
ספורנו ד"ה יברכך: בעוטר ובנכסים טאם אין קמת אין תורה.  
 " וישמרך: מן הגזלנים.

עמק דבר ד"ה יברכך: נכלל בזה לכל אדם כפי הראוי לו להתברך.  
 לעוסק בתורה - בלמודו, לעוסק במסחר - בסחרותו, הוספת לכל אדם במה שיש לו.  
 " וישמרך: דברכה בעי שמירה שלא תהפך לרועץ, חס ושלום. בעל התורה בעי שמירה מן הגאווה וחלול השם וכדומה, וכמטעמו - שלא יטבח.  
 בעל הנכסים בעי שמירה שלא יהיה העטר לרעהו, כמו בקרה ונבות; וכמטעמו - מגניבה ואבדה.

1. מה ההבדל בין "יברכך" לבין "ישמרך" לפי חלחתם?
2. מה מצריך את ספורנו לפרש "יברכך" כמכוון לעשר ונכסים דוקא?
3. במה טונה בעל העמק דבר מקודמיו בפרטו את היחס שבין "יברכך" לבין "ישמרך"?

ג. יאר ה' פניו אליך

במדבר רבה י"א ו': סיביס בך בפנים מאירות ולא בפנים זעומות.  
 ד"א: "יאר" - זה מאור תורה, שיאיר עיניך ולבך בתורה ויתן לך בנים בני תורה, הנאמר: "כי נר מצוה ותורה אור".  
רש"י ד"ה יאר: יראה לך פנים הוחקות, פנים צהובות.  
 הסבר מה ראה רש"י לבחור במדרש הראשון ולא בסני (ד"א)?

ד. כ"ו יאר ה' פניו אליך

ראש הסנה י"ז ע"ב:

זאלה בלוריאה הגיורת את רבן גמליאל: כחוב בתורתכם (דב' י') "אשר לא יטא פנים ולא יקח שוחד" וכתוב (במדבר ו'): "יטא ה' פניו אליו"? נטפל לה ר' יוסי הכהן, אמר לה: אמטל לך מטל למה הדבר דומה? לאדם שנוטה כחברו מנה, וקבע לו זמן בפני המלך ונטבע לו בחיי המלך, הגיע זמן ולא נתן לו כלום. בא לפייס את המלך. אמר לו (המלך): "עלבונני מחול לך, לך ופייס את חברך" אך חכא נמי: כאן (בדברים - "אשר לא יטא פנים") בעברות זבין אדם לחברו; כאן (במדבר ו') - בעברות סין אדם למקום.

/.